

Socialdepartementet
103 33 Stockholm
s.remissvar@regeringskansliet.se
s.sf.remissvar@regeringskansliet.se

Stockholm
2023-12-22

Vår referens
Lise-Lotte Argulander

Er referens/Dnr
S2023/02066

Ett trygghetssystem för alla (SOU 2023:30)

Företagarna har beretts möjlighet att lämna synpunkter på det föreliggande betänkandet och till att anföra följande.

Företagare i socialförsäkringen

Företagarna är Sveriges största medlemsorganisation för små och medelstora företag och företräder ca 60 000 företagare genom 250 lokalföreningar. Sverige har idag drygt en miljon företag och ca 500 000 företagare. Det motsvarar ungefär 10 procent av alla sysselsatta i Sverige. Nästan två miljoner människor arbetar idag i företag med färre än 50 anställda. Det är nästan dubbelt så många som jobbar i företag med fler än 50 anställda. Sammantaget utgör de omkring 40 procent av hela arbetskraften.

Bland Sveriges cirka 500 000 företagare har några drivit sitt företag länge, andra har nyss startat. Somliga företag är lönsamma, medan andra går med förlust. Ibland startas företaget på grund av att man inte har något annat alternativ till försörjning. Små företag finns i hela landet. De är en förutsättning för att människor ska kunna bo och leva på landsbygden, men de är också en förutsättning för att livet i storstaden ska fungera.

Det måste vara lika naturligt att driva företag som att vara anställd. Därför måste alla regler inom socialförsäkringssystemet vara anpassade även för företagare. Socialförsäkringar berör hela företagarkollektivet och är en viktig hörnsten i det offentligt finansierade skyddsnät som finns för såväl företagare som dess anställda. Socialförsäkringarna bör behålla raka rör mellan inbetalda avgifter och förmåner. Detta bör förenas med lättnader i beskattningen för att underlätta uppbyggnaden av ekonomiska buffertar i småföretag. Målsättningen är ett socialförsäkringssystem som är anpassat för såväl soloföretagare som företagare med anställda.

Övergripande synpunkter

Företagarna välkomnar regeringens ambition att göra beräkningen av SGI enklare, tydligare och mer förutsebar. Dagens sjukförsäkring är ett komplicerat regelverk som justerats och

korrigeras en rad reformer under snart sju årtionden. Resultatet är ett svåröverblickbart system med låg förutsebarhet.

Särskilt svårt är det för företagare att förutse och fastställa sin SGI. Ifrågasättanden och bristande förståelse för svaren leder till att det kan ta lång tid att få SGI fastställd, vilket kan innebära att företagare inte kan få ersättning då sjuk- och föräldraledigheten börjar och dessutom tvingas leva med osäkerhet kring hur stor den faktiska ersättningen kommer att bli.¹ Förtroendet för försäkringen bygger på att fastställande av SGI uppfattas som oförutsägbart eller godtyckligt.² Företagarna har i tidigare rapporter visat bland annat att två av fem företagare med småbarn inte har varit föräldralediga med sina barn och att var fjärde företagare som vid sjukdom och föräldraledighet ansökt hos Försäkringskassan om att få sin SGI fastställd har haft problem med detta.³

Det finns flera faktorer som påverkar vilken företagsform en företagare väljer att driva sin verksamhet i. Socialförsäkringssystemet bör dock inte vara en sådan variabel. Ett grundkrav är att företagare ska ha samma möjlighet till trygghet, oavsett i vilken form företaget drivs. Att regeringen, genom utredningen, visat en ambition att komma till rätta med delar av detta är därför välkommet.

Att trygghetssystemen ska vara transparenta och lättförståeliga för de försäkrade är en grundläggande princip som inte uppfylls i dagens trygghetssystem. Ett mer transparent beräkningsunderlag skulle markant öka tryggheten för småföretagarna.

Företagarna har i flera tidigare remissyttranden förespråkat ett gemensamt inkomstunderlag för ersättning i trygghetssystemen baserat på faktiska historiska inkomster framför dagens system. För att företagare – och anställda – på ett mer transparent sätt ska kunna beräkna sin ersättning vid sjukdom eller föräldraledighet bör ersättningen beräknas på historiska inkomster. Ett nytt gemensamt inkomstunderlag baserat på historiska inkomster skulle innebära högre kvalitet och ökad effektivitet i handläggningen.

Företagarna menar däremot att utredningens förslag inte bidrar till regeringens direktiv om en enklare, tydligare och mer förutsebar beräkning av sjukpenninggrundande inkomst. Företagarna anser att utredningens förslag är svåröverblickbara och inte tillräckligt väl utredda. Konsekvensutredningen håller så låg kvalitet att den inte kan användas som beslutsunderlag och saknar ekonomiska och administrativa konsekvensbeskrivningar. Företagarna ifrågasätter också huruvida flera av utredningens förslag är genomförbara, även om de skulle vara eftersträvansvärda.

Vidare kan Företagarna konstatera att utredningen inte beaktat de förslag som lämnats i slutbetänkandet *Ett förbättrat trygghetssystem för företagare – enklare och mer förutsägbart* (SOU 2021:98) – en utredning Företagarna huvudsakligen tillstyrkte. Förslagen i SOU 2021:98 skulle med jämförbar lätthet kunna appliceras även för anställda och inte endast för egenföretagare. Det skulle möjliggöra för Försäkringskassan att fatta beslut om SGI betydligt snabbare och mer träffsäkert än idag.

Företagarna anser att den modell som presenteras i SOU 2021:98 är att föredra framför den i det nu föreliggande betänkandet. En modell som baseras på en huvudregel där inkomstunderlaget beräknas på historiska inkomster, med en alternativregel som möjliggör för en beräkning av förväntad inkomst som inkomstunderlag, är väl avvägd och såväl enkel

¹ Se bland annat Företagarnas rapporter Sjukförsäkringen för företagare (2019) och Föräldrafällan 2.0 (2019).

² Riksrevisionen har bland annat bekräftat denna bild i Fastställande av föräldrapenning för egenföretagare (RiR 2018:1).

³ Företagarna, Föräldrafällan 2.0

som mer förutsebar. I det nu remitterade betänkandet föreslås i stället duala system, där beräkningar av inkomstunderlaget görs för såväl historiska som framtida inkomster. Syftet skulle vara att maximera den försäkrades ersättning, i stället för att ge ett rättvisande underlag, på ett sätt som skulle vara främmande för socialförsäkringen. Detta förstärks av utredningens förslag om att sänka kvalifikationstiden till en månads förväntad inkomst vid beräkning av framtida inkomst. En sådan regelförändring skulle medföra en överhängande risk för missbruk.

Införandet av månatliga arbetsgivardeklarationer på individnivå föregicks av omfattande diskussioner. Företagarna var då särskilt kritiska till den ursprungliga utformningen och bidrog till att förslaget justerades till det nuvarande, som baseras på kontantprincipen. Trots förbättringarna innebär de månatliga arbetsgivardeklarationerna på individnivå en ökad uppgiftslämnarböroda för företag. En av få fördelar med förslaget var att det möjliggjorde beräkningar av inkomstunderlag baserat på historiska inkomster. Under flera år har arbetsgivare nu lämnat dessa uppgifter utan att ta del av de potentiella fördelarna. Det remitterade förslaget skulle genom sitt duala system innebära en ytterligare ökad uppgiftslämnarböroda.

Utredningen föreslår att regelverket för skyddad SGI helt ersätts med ett regelverk för skyddad inkomst. Hur denna skyddade fiktiva inkomst ska beräknas är svårt för den försäkrade att förutse. Vidare föreslår utredningen att den försäkrades SGI ska kunna ändras under pågående ersättningsfall – en främmande idé i socialförsäkringen – beroende på hur det historiska inkomstunderlaget förändras. Förutsebarheten blir därmed än mindre. Svårigheterna är särskilt påtagliga för kombinatorer, i motsättning till utredningens direktiv.

Inkomstbortfallsprincipen – att socialförsäkringen ska ersätta en enhetlig del av inkomstbortfallet när individer inte kan arbeta – ska enligt utredningens direktiv fortsatt gälla. Utredningens förslag innebär däremot att denna princip undermineras. Ett visst avsteg skulle kunna vara motiverat om det samtidigt innebar en förenkling. Utredningen föreslår om duala system för SGI innebär däremot inte någon sådan förenkling.

De förslag som utredningen presenterar har en påverkan på flera allmänna ersättningssystem och riskerar att innebära långtgående effekter för de försäkrade. Utredningens konsekvensutredning tar inte i tillräcklig omfattning hänsyn till detta, varför den inte heller går att använda som beslutsunderlag.

Företagarnas samlade bedömning är att utredningens förslag inte ökar tryggheten och förutsebarheten i fråga om den sjukpenninggrundande inkomsten. Förslagen innebär inte heller någon förbättrad handläggning, men medför ökad risk för missbruk och felaktiga utbetalningar.

Företagarna **avstyrker** därför utredningens förslag i helhet.

Företagarnas synpunkter på utredningens förslag

Begreppet sjukpenninggrundande inkomst (kap 6)

Utredningen föreslår att sjukpenninggrundande inkomst ska vara en årsinkomst i pengar från anställning eller från näringsverksamhet. I detta inkluderas inkomster för vilka arbetsgivar- och egenavgifter tas ut på. Även vissa stipendier och så kallad skyddad inkomst ska vara SGI-grundande.

Vid användandet av ett inkomstunderlag baserat på historiska inkomster finns det skäl att beräkna dessa på samma underlag som arbetsgivar- och egenavgifter tas ut på. Detta skulle stärka kopplingen mellan inbetalda avgifter och förmåner i socialförsäkringen. Då utredningens förslag inte nödvändigtvis innebär att ett historiskt inkomstunderlag ska användas, saknas denna koppling.

Utredningens förslag medför att exempelvis kostnadsersättningar i form av milersättning eller traktamenten kan inkluderas i inkomstunderlaget. Företagarna vill framföra att detta inte är inkomst av arbete, utan ersättning för kostnader som uppkommer med anledning av arbetet. Även exempelvis avgångsersättning skulle jämföras med inkomst i pengar från anställning enligt förslaget. Utredningen föreslår också att vissa stipendier ska jämföras med inkomst av eget arbete vid beräkning av SGI. Företagarna vill här påpeka att sådana inkomster normalt förbehålls under ett försäkringsfall och därför inte bör inkluderas i inkomstunderlaget.

Utredningen föreslår att den skyddade inkomsten ska ingå i inkomstunderlaget. Företagarna anser att så inte bör ske. Konsekvenserna av att den typen av inkomster ska ingå i inkomstunderlaget är inte tillräckligt utredda eller konsekvensbedömda av utredningen. Det medför att förslagen är svårtolkade och kan inte anses medföra ökad förutsebarhet eller förenklad beräkning så som föreslagits. Företagarna anser sammantaget att förslagen medför att de inkomster som kan ligga till grund för SGI utvidgas på ett sätt som inte är utrett ordentligt.

Utredningen föreslår att såväl historiska som aktuella och förväntade förvärvsinkomster ska ingå vid beräkning av SGI. SGI föreslås fastställas till den högsta beräkningen av historiska respektive aktuella eller förväntade inkomsten.

Utredningens förslag innebär en dual modell, eller en parallellmodell, för att fastslå SGI. Det skulle göra regelverket än mer komplext än det är idag och öka osäkerheten för den enskilde försäkrade. Vidare innebär inte denna duala modell någon effektivisering eller automatisering av handläggningen. Förslaget är därmed i konflikt med utredningens direktiv. Företagarna anser att en modell för att fastslå SGI bör innehålla en huvudregel och en alternativregel, i likhet med vad som föreslås i SOU 2021:98.

Hur sjukpenninggrundande inkomst ska fastställas (kap 7)

Utredningen föreslår att sjukpenninggrundande inkomst ska beslutas då en försäkrad ansöker om en förmån, när det behövs för handläggningen av ett ärende samt när den försäkrade begär ett förhandsbesked om SGI. Ett beslut om SGI ska gälla tills den försäkrades inkomstförhållanden eller andra omständigheter ändras på ett sätt som påverkar rätten till eller storleken på en förmån. I de fall den försäkrades inkomster varierar ska en ny SGI fastslås även under ett pågående ersättningsärende.

Detta, tillsammans med det parallella systemet med den högsta nivån av historiska och aktuella inkomster, innebär att förutsebarheten för den enskilda blir bristfällig. I det fall en försäkrad erhåller en SGI baserad på historiska inkomster som varierat månadsvis, kommer också ersättningen att variera månadsvis. Sammanfattningsvis innebär förslaget en mycket osäker tillvaro för den enskilda som erhåller sjukpenning eller föräldrapenning. Detta gäller i synnerhet för företagare och kombinatorer. Tvärt emot utredningens konsekvensanalys kommer förslaget innebära en ökad administration för både Försäkringskassan och arbetsgivare.

Utredningen föreslår en ny nedre gräns för SGI om 42,5 procent av prisbasbeloppet, jämfört med dagens 24 procent. Syftet med den nedre gränsen för SGI har varit att koppla den till gränserna för pensionsgrundande inkomst (PGI) och deklarationsskyldigheten. Företagarna delar bedömningen att kopplingen till PGI och deklarationsgränsen bör gälla och den nedre gränsen för SGI höjas.

Historisk inkomst

Utredningen föreslår att vid SGI-beräkning av historisk inkomst av anställning ska inkomster som redovisats i arbetsgivardeklarationer under en ramtid på tolv månader ingå i beräkningsunderlaget. Om en enskild en viss månad har fått en inkomst av anställning som tjänats in under minst två månader, kan förvärvsinkomsten fördelas på de månader som inkomsten hänförs till om den enskilde särskilt begär det.

För inkomstunderlag baserad på historiska inkomster som redovisas i arbetsgivardeklarationer anser Företagarna att en ramtid på tolv månader är motiverad. Möjligheten att fastställa SGI för grupper som idag har svårt att få SGI fastställd förbättras, och samtidigt baseras underlaget på aktuella inkomster.

Utredningen föreslår att kontantprincipen som gäller för redovisade inkomstuppgifter i arbetsgivardeklarationen ska bortses från, och istället ska inkomster av anställning periodiseras när beräkningen baseras på historiska inkomstuppgifter. Detta föreslogs också i samband med införandet av de månatliga arbetsgivardeklarationerna på individnivå, men övergavs då med motiveringen att det skulle innebära en oskälig uppgiftslämnarbörda för företag och ökad administration hos myndigheter. Att göra periodisering av inkomster som utbetalats en månad, men som är hänförliga till annan månad, kräver att arbetsgivare lämnar uppgifter till Försäkringskassan. Företagarna anser alltså att ett slopande av kontantprincipen skulle innebära en oskälig administrativ börda för såväl arbetsgivare som handläggande myndigheter.

Utredningen föreslår att vid SGI-beräkning av historisk inkomst av näringsverksamhet ska beräkningen göras för en total ramtid om tre år, där ett genomsnitt av de två senaste besluten om slutlig skatt och det senaste året med preliminärt beslutad skatt, men som inte är innevarande räkenskapsår, ingår. Skatteverket ska därför till Försäkringskassan redovisa debitering i preliminära skattebeslut – dock inte preliminärt skattebeslut för innevarande räkenskapsår – avseende inkomster från näringsverksamhet.

I direktiven framgår att de förslag som presenterades i *Ett förbättrat trygghetssystem för företagare – enklare och mer förutsebart* (SOU 2021:98) skulle ligga till grund för utredningens fortsatta arbete. Företagarna kan konstatera att så inte har skett. Förslagen i betänkandet SOU 2021:98 tillstyrktes av så gott som alla remissinstanser och utgjorde en välavvägd modell, med en huvudregel som baseras på historiska inkomstuppgifter i form av fastställda deklaraionsuppgifter. Beräkningsunderlaget för SGI av aktiv näringsverksamhet föreslogs beräknas på den högsta av den inkomst som framgår av senaste beslutet om slutlig skatt eller som ett genomsnitt av de tre högsta av de fem senaste årens inkomster räknat från det senaste beslutet om slutlig skatt. Till huvudregeln fanns en alternativregel som innebar att den försäkrade kunde begära att SGI skulle beräknas på inkomsten av aktiv näringsverksamhet enligt det senaste beslutet om slutlig skatt, kompletterat med underlag avseende tid därefter. Förslagen i SOU 2021:98 skulle möjliggöra en effektiv handläggning med tydlighet och förutsebarhet.

Företagarna

Aktuell inkomst

Utredningen föreslår att SGI kan beräknas på aktuell inkomst om den överstiger den historiska inkomsten för en försäkrad som har en pågående anställning och som förvärvsarbetar eller skulle ha förvärvsarbetat i minst en månad om det inte förelegat anledning som ger rätt till ersättning inom ramen för socialförsäkringen. SGI som baseras på aktuell inkomst ska inte bibehållas när anställningen har upphört. En behovsanställd ska anses ha en pågående anställning under de första 90 dagarna i en sjukperiod, under förutsättning att det kan antas att den försäkrade skulle ha arbetat om han eller hon inte varit sjuk. Vidare föreslår utredningen att SGI ska baseras på aktuella inkomster för försäkrad som är föräldraledig utifrån hur den försäkrade skulle ha arbetat om han eller hon inte varit föräldraledig, dock längst i tretton månader efter den månad då den försäkrade tillträdde anställningen, eller på nytt tillträdde anställningen i hel omfattning efter en tjänstledighet av annan anledning. En aktuell inkomst som grund till SGI beräknas genom att den ordinarie månadslönen multipliceras med tolv, och den erhållna produkten multipliceras med talet 0,97.

Företagarna anser att SGI ska beräknas på historisk inkomst. Om det historiska inkomstunderlaget är fastställt och den försäkrade så begär kan prövning på annat vis vara motiverat. Att utföra två parallella beräkningar i syfte att maximera den försäkrades ersättning är inte motiverat. Fördelen med att använda historiska inkomster som huvudregel är en ökad möjlighet till automatisering och förutsebarhet. Dessa fördelar försvinner genom utredningens förslag. Vidare innebär det en ökad administrativ börda för arbetsgivare. Företagens totala regelkostnader uppgår idag enligt Tillväxtverket till 377,5 miljarder kr.⁴ Företagare lägger i snitt 10 timmar i veckan på administration. Denna tid måste minskas. Regeringens förslag går i motsatt riktning. Varje enskild administrativ pålaga kan, av den myndighet som lägger fram den, motiveras utifrån en proportionalitetsbedömning. Då tas inte de sammanlagda regelpålagorna under beaktning. Därför måste nya pålagor alltid ses i sitt sammanhang med alla andra regler. Utredningens förslag är inte tillräckligt väl utrett för att kunna motivera en ökad uppgiftlämnarbörda för företag. Det bör också framhållas att Försäkringskassan inte har möjlighet att överpröva arbetsgivares bedömning av möjligheter till omplacering eller anpassning, utan endast kontrollera att en bedömning har skett.

Företagarna anser inte heller att det är motiverat att förkorta kvalifikationstiden för SGI från sex månader till en månad. Sveriges generösa och omfattande socialförsäkring är redan utsatt för överutnyttjande och felaktiga utbetalningar. Utredningens förslag ökar riskerna för detta ytterligare.

Utredningen föreslår att anställd som fått ersättning som beräknats på aktuell inkomst, när anställningen upphör, kan få skyddad inkomst beräknad på sådant sätt att den motsvarar den inkomst som ersätts. Företagarna anser detta förslag bristfälligt utrett, bland annat vad gäller föräldraförsäkringen. De bristfälligt utredda förslagen medför så mycket oklarheter att det inte går att ta ställning till dem.

För försäkrade med inkomst av näringsverksamhet föreslår utredningen att den försäkrade får begära att SGI beräknas utifrån inkomster under innevarande räkenskapsår för aktuell inkomst av näringsverksamhet. Utredningen föreslår att de uppgifter som får användas för denna bedömning är beslut om debitering av preliminär skatt för näringsverksamhet under innevarande räkenskapsår och andra uppgifter som är relevanta. Uppgifter som är högre än vad de historiska uppgifterna visar måste styrkas av den försäkrade. Beslut om fastställd SGI

⁴ Tillväxtverket, ”Regler som påverkar företagens kostnader och konkurrenskraft” (2022)

gäller som längst till räkenskapsårets slut, tills ett nytt beslut om preliminär skatt för innevarande räkenskapsår fattats eller tills historisk SGI fastställs till ett högre belopp. Utredningen föreslår att den aktuella inkomsten av näringsverksamhet endast kan fastställas om den försäkrade arbetar eller skulle ha arbetat i minst en månad, om det inte förelegat anledning som ger rätt till sjukpenning, rehabiliteringspenning, smittbärrpenning, tillfällig föräldrapenning, närståendepenning eller dagpenning till totalförsvarspliktiga. Utredningen föreslår dock inte att motsvarande särskild regel för beräkning av aktuell inkomst vid föräldrapenning som föreslås för anställda ska gälla även för näringsidkare. Utredningen gör bedömningen att det skulle innebära en ökad risk för spekulation i SGI. Utredningen föreslår att SGI för aktuell inkomst av näringsverksamhet ska beräknas genom att multiplicera med 0,97. Företagarna anser att detta blir mer svårtolkat och inte förutsebart för den försäkrade.

Utredningen föreslår att uppgift om debitering av preliminär skatt under räkenskapsåret kan användas vid beräkning av aktuell inkomst av näringsverksamhet. Företagarna vill påpeka att ett sådant preliminärt skattebesked inkluderar all skatt för den fysiska personen. Vidare föreslår utredningen att ”andra uppgifter som är relevanta” för fastställande SGI för aktuell inkomst av näringsverksamhet kan utgöra underlag för beslut. Vad dessa uppgifter kan tänkas vara framgår inte.

För att företagare ska kunna få en rättvis fastställd SGI anser Företagarna att de ska ha möjlighet att inkomma med andra inkomstuppgifter än de som ligger till grund för ett preliminärt skattebesked, i likhet med det förslag som lämnades i tidigare nämnda SOU 2021:98.

Utredningens förslag om att företagare ska kunna visa att verksamheten bedrivs eller skulle ha bedrivits under minst en månad brister i sin redogörelse för hur det skulle kunna verkställas. En välvillig tolkning av utredningens förslag är att det avser att verksamheten bedrivs som aktiv näringsverksamhet och inte som passiv näringsverksamhet. Det bör då påtalas att en sådan bedömning görs av Skatteverket årsvis och inte månadsvis.

För så kallade kombinatorer föreslår utredningen att SGI fastställs till summan av individens inkomst från anställning och inkomst från näringsverksamhet. Inkomst av anställning beräknas som den högsta av den försäkrades historiska inkomst från anställning och aktuell inkomst från anställning. Inkomst av näringsverksamhet för en kombinator ska sedan fastställas till den högsta av dennes historiska inkomst av näringsverksamhet och aktuell inkomst av näringsverksamhet. Inkomsterna från anställning och inkomster från näringsverksamhet adderas och summan är den inkomst som SGI för kombinatorer beräknas på.

Det är vanligt att företag ofta startas när en anställd bibehåller sitt ordinarie arbete och driver företag vid sidan av, för att sedan övergå helt till företagande. Denna grupp är bland de mest utsatta inom socialförsäkringen. Eftersom regeringen i alla avseenden vill se fler och växande företag är det angeläget att SGI blir rättvisande och ger möjlighet för kombinatorer att nyttja socialförsäkringen.

Utredningen har i direktiven fått i uppdrag att analysera och föreslå hur SGI kan beräknas för kombinatorer. Företagarna noterar däremot att författningsförslag saknas i denna del, varför förslagen är oklara. Det är synnerligen svårt att uttolka utredningens förslag, men av det som gått att utläsa tycks inte förslagen bidra till förenkling eller ökad förutsebarhet.

Särskilda regler om beräkning av sjukpenninggrundande inkomst i vissa situationer (kap 9)

Statliga konstnärspolitiska stipendier får räknas som sjukpenninggrundande inkomst

Utredningen föreslår att statliga konstnärspolitiska stipendier ska räknas som inkomst av anställning vid beräkning av historisk inkomst oavsett om mottagaren bedriver näringsverksamhet eller inte.

Företagarna anser att endast inkomster för vilka arbetsgivar- och egenavgifter är betalda bör kunna ligga till grund för SGI. Såväl sjuk- som delar av föräldrapenning är arbetsbaserade förmåner och baseras på inkomst av arbete eller näringsverksamhet. Utredningen hänvisar till regelverket för fiktiv SGI som gäller för företagare, där en företagare under uppbyggnadsskede får en fiktiv SGI som motsvarar minst vad en anställd med liknande arbetsuppgifter skulle ha haft. Införandet av dessa bestämmelser motiverades med att den osäkerhet och oförutsägbarhet för egna företagares SGI som tidigare rådde ansågs vara hämmande för nyföretagande. Företagarna anser att det som skiljer dessa regler för företagare från reglerna för konstnärer i detta fall är varaktigheten. För företagare gäller regelverket under en treårsperiod, medan det i utredningens förslag skulle vara varaktigt över tid för andra. Vidare görs ingen skillnad mellan stipendiater som är anställda och stipendiater som är egenföretagare. En sådan regelförändring som utredningen föreslår behöver utredas djupare än vad utredningen gjort. Med tanke på att skälen till regelverkets förändring särskilt riktas till konstnärer (vilka som regel utövar sitt konstnärskap i företagsform) förefaller det vara avgörande att motivera varför även anställda konstnärer ska omfattas.

Vidare får en stipendiat behålla sitt stipendium i händelse av sjukdom eller föräldradighet. För att undvika att en förmån utgår med ett för högt belopp föreslår utredningen därför att storleken på SGI under sådan tid beräknas på en inkomst som inte omfattar stipendierna. Stipendier kommer därför att beräknas för SGI beräknad på historiska inkomster men inte på aktuella uppgifter. Företagarna vill anföra att detta inte heller ökar tydligheten eller förutsebarheten för den försäkrade.

Särskild SGI för företagare under uppbyggnadsskede

Utredningen föreslår att nuvarande särskilda regler om beräkning av SGI för företagare under uppbyggnadsskede av företaget om 36 månader fortsatt ska gälla för egenföretagare och för företagare i aktiebolag. Vid beräkning av historisk inkomst av näringsverksamhet beaktas inkomster från näringsverksamhet som framgår av beslut om slutlig skatt för första året (år 1) och andra året (år 2) som föregår året som den sjukpenninggrundande inkomsten ska beräknas. Om det i år 1 eller år 2 finns en period där den enskilde omfattades av reglerna om uppbyggnadsskede, ska det årets inkomst fastställas till inkomsten under uppbyggnadsskedet om det därigenom blir högre.

Företagarna anser att utredningen inte har beaktat förslagen i betänkandet SOU 2021:98, vilket enligt direktiven skulle ske.

Utredningens förslag innebär att reglerna för uppbyggnadsskede i praktiken förlängs med två år, till sammanlagt fem år, eftersom den fiktiva SGI:n påverkar beräkning av historisk SGI. Företagarna anser inte att utredningen har motiverat eller utrett konsekvenserna av detta förslag. Vidare uppstår en skillnad mellan företagare med enskild firma/handelsbolag och företagare med aktiebolag. Just dessa skillnader korrigerades genom reformen 2018.

Företagarna

Besöksadress: Rådmanngatan 40 | Postadress: 106 67 Stockholm
www.foretagarna.se | info@foretagarna.se | 08-406 17 00

Nyttillträde

Utredningen föreslår att en enskild som har avslutat studier på en högre utbildningsnivå och som inte avser att fortsätta studera ska anses som nyttillträdd på arbetsmarknaden om han eller hon påbörjar en anställning inom 12 månader från utgången av den månad som studierna avslutades.

Företagarna anser att nuvarande kvalifikationstid där den försäkrade ska antas ha inkomst under sex månader eller mer för att kunna få SGI beslutad på den inkomsten är väl motiverad och avvägd. Företagarna anser inte de skäl som utredningen anför som tillräckliga för att motivera förändringen.

Skyddsregler (kap 11)

Utredningen föreslår att om den enskildes inkomster under ramtiden har minskat i samband med att en skyddsvärd situation har förelegat, ska inkomsterna under ramtiden räknas som om en sådan minskning inte hade skett. Inkomsten under ramtiden ska anses ha minskat om den historiska inkomst av anställning respektive näringsverksamhet som kan beräknas för den enskilde blir lägre än den motsvarande inkomst som har beaktats eller skulle kunna ha beaktats vid beräkning av SGI för den tid då den skyddsvärda situationen förelåg. En minskning av inkomsten ska anses ha samband med en skyddsvärd situation i den mån den enskildes inkomster har minskat under den månad då den skyddsvärda situationen förelåg eller månaden därpå, och denna inkomstminskning inte överstiger ett visst värde som motsvarar omfattningen av den skyddsvärda situationen. För att avgöra om inkomsterna har minskat en viss månad ska de inkomster som den enskilde hade den månaden jämföras med de inkomster som han eller hon hade samma månad ett år tidigare, eller med den inkomst per månad som han eller hon kunde ha legat till grund för SGI som aktuell inkomst den månaden. Vid uppskattningen av den omfattning i vilken en skyddsvärd situationen har förelegat ska varje hel dag då en sådan situation har förelegat räknas som en skyddsdag. Som mest ska 28 skydds dagar räknas under en månad. Skyddsvärdet för den andra månaden i skyddstiden ska beräknas på samma sätt och sedan minskas med det skyddsvärde som har beräknats för den första månaden i skyddstiden, till den del detta värde inte överstiger den inkomstminskning som skett under den månaden.

Utredningen föreslår att skyddsvärde avseende inkomst av näringsverksamhet ska beräknas på samma sätt som skyddad inkomst av anställning, men per år i stället för per månad. Skyddsvärdet ska beräknas för det år då den skyddsvärda situationen förelåg och året därpå. Referensinkomsten är den inkomst som den enskilde hade tre år tidigare än det år som skyddsvärdet ska beräknas för, eller den aktuella inkomst av näringsverksamhet som den enskilde hade under det år då den skyddsvärda situationen förelåg.

Utredningen föreslår avseende skyddad inkomst för kombinatorer att skyddsvärdet vid beräkning av skyddad inkomst av anställning ska justeras på visst sätt till att anställningsinkomsterna endast utgör en del av den enskildes SGI. Om den försäkrade haft inkomster av anställning under en månad då en skyddsvärd situation har förelegat och under en månad som följer närmast efter den månaden, ska skyddsvärdet vid beräkning av skyddad inkomst av näringsverksamhet justeras.

Vidare föreslår utredningen att den del av den försäkrades SGI som består av skyddad inkomst från ett tidigare kalenderår ska räknas upp med prisbasbeloppet.

En försäkrad som har lägre inkomst som anses ha samband med en skyddsvärd situation ska kompenseras för det vid inkomstberäkningen. Omfattningen av compensationen kommer motsvara omfattningen av den skyddsvärda situationen. Den skyddade inkomsten ingår sedan i beräkningsunderlaget för SGI. Utredningen utgår från att när skyddad inkomst har beräknats för den försäkrade, kommer information om sådan inkomst att lagras i Försäkringskassans interna datasystem.

Företagarna anser att det föreslagna regelverket för förändringen av att ersätta nuvarande SGI-skydd med skyddad inkomst är illa utrett. Utredningens direktiv om en förenklad och förutsebar sjukpenninggrundande inkomst kan inte sägas vara uppfyllda genom förslaget. För den enskilde försäkrade framstår det som synnerligen svårt att beräkna det fiktiva belopp den skyddade inkomsten innebär.

Anpassning av förmånsbestämmelser (kap 12)

Utredningen föreslår att när arbetstidsberäknade förmåner betalas till anställda ska de beräknas per timme till den högsta av vad som följer av antingen den försäkrades historiska sig delad med talet 2080 eller den försäkrades aktuella inkomst multiplicerad med 0,97 och delad med hans eller hennes aktuella arbetstid.

Vad avser egenföretagare ska förmåner som idag arbetstidsberäknas för anställda men som kalenderdagberäknas för egenföretagare, i stället arbetstidsberäknas även för företagare. Som mest ska sådan dagberäknad ersättning betalas för fem dagar under en sjudagarsperiod.

Företagarna anser inte att en sådan förändring förenklar eller ökar förutsebarheten.

Pernilla Norlin
Samhällspolitisk chef
Företagarna

Lise-Lotte Argulander
Näringspolitisk expert
Företagarna